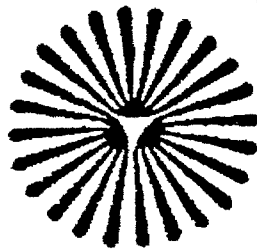

سیدنا محمد رسول اللہ

دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم انسانی

گروه زبان شناسی و زبان انگلیسی

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

موضوع:

مقایسه واجی گویش بختیاری معاصر با زبانهای ایرانی

میانه غربی

استاد راهنما:

دکتر محمد تقی راشد محصل

استاد مشاور:

دکتر یحیی مدرسی

پژوهشگر:

رجا قاسمی

اسفند ۱۳۸۵

دانشگاه پیام نور - کتابخانه مرکزی
بخش نشریات

شماره ثبت	۲
شماره مدرک	۸۳۲
شماره رتورن	۸۶۷۶۳

کتابخانه مرکزی دانشگاه پیام نور

۱۳۸۷ / ۱ / ۱۴

۱۰۵۳۱۵

تصویب نامه

پایان نامه تحت عنوان:

مقایسه واجی گویش بختیاری معاصر با زبانهای ایرانی میانه غربی

تاریخ دفاع ۸۵ / ۱۲ / ۲۴
اعضای هیات داوران:

نمره: ۱۹۲۵
درجه: عالی
نورزده دهم

نام و نام خانوادگی	هیات داوران	امضاء
۱- آقای دکتر محمد تقی راشد محصل	استاد راهنما	مش
۲- آقای دکتر یحیی مدرسی	استاد مشاور	///
۳- آقای دکتریداله پرمون	استاد داور	ر. لاری
۴- خانم دکتر روشن	مدیر گروه	روشن

تقدیم به:

مادر و پدر عزیزم

آنها که وجودشان بالاترین پشتوانه بود

همسر مهربانم دکتر محمدرضا فلاح‌نژاد

او که محبت‌های بی‌دریغش توشه‌ی راهم بود

و

همه‌ی آنان که مرا علم آموختند

تقدیر و سپاسگزاری

سپاس و ستایش خدایی را که نامش راحت روح است و پیغامش مفتاح فتوح و سلامش در وقت صباح مؤمنان را صبح است و ذکرش مرهم دل مجروح است و مهرش، بلانشینان را کشتی نوح.

اکنون که به یاری خداوند مهربان، این پایان نامه به اتمام رسیده است بر خود فرض می دانم تا از اساتید فرهیخته جناب آقای دکتر راشد محصل و جناب آقای دکتر مدرسی که با زحمات بی شائبه و راهنمایی های مشفقانه خود، موجبات تنظیم این پایان نامه را فراهم نمودند، بی نهایت تقدیر و تشکر کنم و در پایان نیز از کلیه کسانی که به نحوی در این کار مرا یاری رساندند، به ویژه از استاد بزرگوار جناب آقای اورکی که همواره مرهون الطاف ایشان بوده ام، سپاسگزارم.

فهرست مطالب

صفحهعنوان

چهار	فهرست نمودارها، جدول‌ها و نقشه‌ها
پنج	الفبای آوانگاری
شش	چکیده
هفت	مقدمه

فصل اول : چارچوب تحقیق

۱-۱-۱	درآمد
۲	
۲-۱	بیان مسأله
۳	
۳-۱	هدف و اهمیت تحقیق
۴	
۴-۱	پیشینه تحقیق
۵	
۱-۴-۱	پژوهش‌های داخلی
۵	
۱-۴-۱-۱	کتاب‌ها
۷	
۲-۴-۱-۲	پایان‌نامه‌ها
۹	
۲-۴-۱-۲	پژوهش‌های خارجی
۱۰	
۵-۱	محدوده تحقیق
۱۰	
۶-۱	روش تحقیق
۱۳	

فصل دوم بختیاریها

۱-۲	درآمد
۱۵	
۲-۲	وضعیت جغرافیایی، تاریخی و اجتماعی مناطق بختیاری نشین
۱۶	
۱-۲-۲	وضعیت جغرافیایی
۱۶	
۲-۲-۲	تاریخ و خاستگاه قوم بختیاری
۱۹	
۳-۲-۲	ساختار اجتماعی
۲۰	
۴-۲-۲	ساختار اقتصادی
۲۲	
۵-۲-۲	پوشاک مردم بختیاری
۲۳	
۶-۲-۲	گویش مردم بختیاری
۲۴	
۳-۲	وضعیت جغرافیایی، تاریخی و اجتماعی منطقه مورد پژوهش: ایذه
۲۶	

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۲۶	۱-۳-۲- وضعیت جغرافیایی
۲۸	۲-۳-۲- وضعیت تاریخی
۳۰	۳-۳-۲- میزان سواد
۳۱	۴-۳-۲- وضعیت دینی
۳۲	۵-۳-۲- وضعیت شغلی

فصل سوم: نظام آوایی

۳۴	۱-۳- درآمد
۳۶	۲-۳- تکواژ
۳۶	۳-۳- واج
۳۶	۴-۳- هجا
۳۶	۵-۳- همخوان
۴۳	۱-۵-۳- توزیع همخوان‌ها
۴۵	۶-۳- واکه
۴۷	۱-۶-۳- توزیع واکه‌ها
۴۸	۲-۶-۳- واکه‌های مرکب
۴۹	۷-۳- فرآیندهای واجی

فصل چهارم: بررسی دگرگونی‌های آوایی و نتایج حاصل

۲۵۲	۱-۴- درآمد
۲۵۲	۲-۴- پیوستگی گویش بختیاری با زبان‌های ایرانی میانه غربی
۲۵۴	۳-۴- تحول تاریخی گویش بختیاری
۲۷۱	۴-۴- ویژگی‌های واجی زبان‌های ایرانی میانه غربی
۲۷۳	۵-۴- مهم‌ترین تحولات آوایی زبان فارسی از دوره میانه به دوره جدید
۲۷۶	فصل پنجم: نتیجه‌گیری

فهرست نمودارها، جدول‌ها و نقشه‌ها

صفحهعنوان

۲۱.....	نمودار (۱) سازمان ایل بختیاری
۴۷.....	نمودار (۲) واکه‌های گویش بختیاری
۳۰.....	جدول (۱) درصد باسوادان در جمعیت ۶ ساله و بیشتر بر حسب گروه‌های عمده سنی به تفکیک ساکن، غیر ساکن و جنس ...
۳۱.....	جدول (۲) توزیع نسبی جمعیت بر حسب دین به تفکیک ساکن و غیر ساکن
۳۲.....	جدول (۳) توزیع نسبی جمعیت شاغل ۱۰ ساله و بیشتر بر حسب وضع شغلی به تفکیک ساکن و غیر ساکن
۴۳.....	جدول (۴) همخوان‌های گویش بختیاری
۱۲.....	نقشه (۱) تقسیمات کشوری استان خوزستان
۱۸.....	نقشه (۲) منطقه بختیاری
۲۷.....	نقشه (۳) شهرستان ایذه

الفبای آوایی به کار گرفته شده در این پایان نامه

واکه‌ها

i	ایی
e	اِ
a	آ
u	او
o	اُ
ā	آ

همخوان‌ها

b	ب
p	پ
m	م
f	ف
v	و
t	ت
d	د
z	ز
s	س
r	ر
l	ل
n	ن
y	ی
k	ک
g	گ
x	خ
q	ق
?	ع
h	ح، ه
j	چ
č	چ
š	ش

نشانه‌های قراردادی

/ /	نشانه واج
[ ]	نشانه آوایی
{ }	نشانه مجموعه
/	نشانه یا
→	نشانه تبدیل

چکیده

گوش لری که در مناطق جنوب غربی ایران کاربرد دارد سه گونه لری، لکی و بختیاری دارد. در این پایان‌نامه ارتباط گونه بختیاری آن با زبان‌های ایرانی میانه غربی یعنی فارسی میانه و پارتی بررسی شده است تا خویشاوندی این گونه با یکی از آن دو زبان یعنی فارسی میانه و پارتی مشخص گردد. برای این منظور، تحولات واجی رخ داده در بختیاری معاصر رایج در ایزه از طریق مقایسه واژه‌ها میان دو دوره میانه و معاصر، بررسی و با فارسی نو نیز سنجیده شده و در نهایت مشخص گردیده است که این گویش ادامه فارسی میانه (پهلوی ساسانی) است و تحول تاریخی آن با فارسی نو همسو می‌باشد.

«زبان» نظامی است قراردادی متشکل از واج‌شناسی، دستور، واژگان و معناشناسی که مورد استفاده سخنگویان هر کشور یا منطقه مشخص جغرافیایی است و گونه‌های مختلف دارد که هر یک از آن گونه‌ها را «گوش» می‌نامند (ویند فور، ۱۹۶۶: ۳۲۶). مطالعه گوش‌ها، پیشینه‌ای بسیار کهن ندارد اما در سده‌های اخیر زبان‌شناسان به آن توجه بسیاری کرده‌اند و در مقوله‌های مختلف گویشی پژوهش‌های سودمندی انجام شده است که آگاهی از آنها به‌ویژه برای آنان که در کار بررسی‌های زبانی هستند، لازم است. شناخت و بررسی گونه‌های گفتاری یا نوشتاری یک زبان عاملی است برای شناخت فرهنگ یک ملت و ابزاری است در خور برای دریافت گذشته زبان. از این رو، بررسی‌های زبانی و تجزیه و تحلیل آن از مهم‌ترین و ارزشمندترین ویژگی‌هایی است که مقدمه‌ای برای تحلیل‌ها اجتماعی و جامعه‌شناختی آن نیز خواهد بود.

گویشی که برای تحقیق انتخاب شده است گوش بختیاری رایج در «ایذه» است که جز آثاری اندک و پایان‌نامه‌هایی معدود، کار پژوهشی ارزشمندی در مورد آن انجام نشده است. بیشتر تحقیقات انجام شده در زمینه صرف و نحو و گویش‌های دیگر بوده و با توجه به اینکه پژوهش اینجانب بر آوای زبان متمرکز بوده است. این پژوهش‌ها که گاه نگارنده را یاری کرده اما مستقیماً به کار اینجانب ارتباطی نداشته است. به هر حال، نگارنده تا حد امکان کلیه آثار موجود در این زمینه اعم از کتب مختلف و پایان‌نامه‌های موجود را بررسی کرد که در فصول آینده به تفصیل از آنها سخن خواهد رفت.

مهمترین انگیزه نگارنده در انتخاب موضوع رساله سعی در اثبات خویشاوندی مستقیم گوش بختیاری با فارسی میانه بوده است که فرضیه اصلی این تحقیق نیز به شمار می‌آید. شواهد به دست آمده حاکی از آن است که این گوش بازمانده مستقیم یا به عبارتی دنباله مستقیم فارسی میانه نه فارسی نو که دلایل علمی برای آن ارائه خواهد شد. دومین فرضیه همسو بودن تغییرات واجی گوش بختیاری با تحولات رخ داده در فارسی نو از دوره میانه است که در فصول آینده پیرامون آن سخن خواهیم گفت.

اساس کار مقایسه داده‌های گردآوری شده از گویشوران بختیاری با معادل آنها در فارسی میانه، پارتی و فارسی نو بوده است. واژه‌های فارسی نو براساس آوانویسی فرهنگ معین، پارتی از راهنمای زبان پارتی و فارسی میانه از فرهنگ دیوید نیل مکنزی^۱ استخراج شده است گرچه این آوانگاری‌ها از دید علمی با یکدیگر کاملاً هماهنگ نیستند، اما در این زمینه دقیق‌ترین آوانویسی موجود هستند. بنابراین نگارنده مجبور شد برای آوانویسی داده‌های خود یکی از آنها را انتخاب کند که سیستم آوانگاری مکنزی که از دید پهلوی شناسان سازمان یافته‌ترین شیوه موجود است، انتخاب شد. در فرهنگ معین برخلاف فرهنگ مکنزی و راهنمای زبان پارتی، مشخصه کشش واکه‌ای برای آوانویسی واکه‌ها به کار نرفته بنابراین برای یکپارچه شدن آوانگاری و جلوگیری از بوجود آمدن هرگونه تمایز به هنگام بررسی دگرگونی‌های واجی، از این مشخصه صرف‌نظر شد.

برای ریشه‌یابی گویش بختیاری و تایید خویشاوندی آن با زبان‌های ایرانی میانه غربی بررسی تغییرات واجی این گویش از دوره میانه تا دوره معاصر ضروری بود که به دلیل عدم وجود منابع مابین دوره میانه تا دوره معاصر، نگارنده روش مقایسه واجی بین این دو دوره را در پیش گرفت که اگرچه ترتیب تغییرات انجام شده را مشخص نمی‌کند اما نهایتاً دگرگونی‌های صورت گرفته را معین می‌کند. برای این کار می‌بایست واژه‌هایی از گویش بختیاری انتخاب و با معادل آن در فارسی میانه، پارتی و فارسی نو مقایسه می‌شد. انتخاب واژه‌های پهلوی این دشواری را داشت که برخی از واژه‌های زبان پهلوی در فرهنگ مکنزی نیامده است اما نیامدن آنها به معنی عدم وجودشان در زبان پهلوی نیست. در چنین مواردی از صورت‌های بازسازی شده استفاده شده است. واژه‌های انتخاب شده در فرهنگ معین هم همیشه واژه‌های رایج زبان نیستند بلکه غالب آنها واژه‌های کم‌کاربرد یا مهجوری هستند که در دوره‌های گذشته کاربرد داشتند و شواهد متنی نیز دارند. از این‌رو، این قبیل واژه‌ها که گنجینه زبان فارسی را تشکیل می‌دهند فارسی نو به‌شمار آمده و ملاک مقایسه قرار گرفته‌اند.

۱. Mackenzie. David Neil

روش کار به این صورت بود که شش گویشور بختیاری برای جمع‌آوری داده‌ها انتخاب شدند. به دلیل کثرت طایفه‌ها در مناطق بختیاری‌نشین و تنوع لهجه‌ها، این گویشوران در ایذه و از طایفه «سعید» انتخاب شدند. سه نفر با تحصیلات زیر دیپلم و سه نفر با تحصیلات بالای دیپلم و از سنین مختلف. حدود چهار هزار واژه موجود در فرهنگ پهلوی مکنزی از هریک از آنان پرسیده شد و در نهایت واژه‌های مشترک و مشابه انتخاب و آوانویسی شدند. معادل آنها در پارسی، فارسی میانه و فارسی نو مشخص شد و از آنجایی که واژگان زبان پارسی که امروزه در دست می‌باشد اندک است، بسیاری از کلمات موردنظر در پارسی یافت نشدند و یا صورت و ساختار آنها بسیار متفاوت بود و از این رو قابل مقایسه نبودند، در نتیجه مقایسه واجی تنها بین بختیاری و معادل آنها در فارسی میانه و فاسی نو صورت گرفت. برخی از واژه‌ها نیز دارای اندک اختلافی در صورت بودند که ریشه آنها را داخل [ ] قرار داده و با یکدیگر مقایسه کردیم.

برخی از تحولات نیز از طریق مشاهده مستقیم (تلفظ صورت‌ها زبانی توسط افراد و ثبت آوانگاری آنها) آورده شده که صورت‌های گویشی آنها در داده‌های گردآوری شده در این پژوهش، موجود نمی‌باشند. بدین ترتیب، تغییرات واجی صورت گرفته در گویش بختیاری مشخص شد و سپس با اشاره به شواهد پژوهش‌های انجام شده مربوط به این نتیجه رسید که گویش بختیاری ادامه فارسی میانه و یکی از گویش‌های آن است اما تحولات واجی عمومی در بختیاری مشابه فارسی نو است.

تحقیق حاضر مقایسه واجی بین دو دوره زبانی را موضوع خود قرار داده و تحولات صورت گرفته را بررسی می‌کند. از این رو، یک مطالعه در زمانی^۱ است و در حوزه زبان‌شناسی تاریخی^۲ قرار دارد.

بررسی و پژوهش در زمینه شاخه‌های زبانی و گویش‌های هر زبان زنده و پویایی که هزاره‌ها و سده‌ها را پشت سر نهاده و در استمرار و تداوم زندگی پرفراز و نشیب خویش، اندیشه و افکار اندیشمندان و دانشمندان را در لابه‌لای برگ‌های کتاب‌ها مسطور و از نسلی به نسل دیگر انتقال داده است بسیار بایسته

۱. Diachronic study

۲. Historical Linguistics

به نظر می‌رسد زیرا واقعیت این است که درست فهمیدن و درک صحیح معانی ژرف اندیشه‌های
مکتوب و ملفوظ گذشتگان مستلزم درست خواندن واژه‌ها و آگاهی از قواعد و چگونگی تحولات و تغییرات
زبان و گویش‌هایی است که بسیاری از ویژگی‌های زبان مادر فرضی و اصلی را در خود محفوظ داشته
است. هرچند تحقیق حاضر کاری ناچیز است و طبیعاً بدون نقص نیست اما شاید راهگشای پژوهش‌های
بعده باشد و دریچه‌ای کوچک را در برابر چشم خواننده بگشاید.

فصل اول

چارچوب تحقیق

۱-۱ درآمد

در این فصل کوشش شده است تا ابعاد پژوهش برای خواننده مشخص گردد ، روش کار و نتیجه‌های

حاصل از تحقیق به اختصار شرح و در حد امکان به پرسش‌های زیر پاسخ داده شود:

۱-هدف تحقیق چیست؟

۲-جایگاه گویش بختیاری در زبانهای ایرانی کدام است و چه ارتباطی با زبانهای میانه دارد؟

۳-ارزش هر یک از پژوهش‌هایی که تاکنون در این زمینه انجام شده‌اند چیست و در کار پژوهشگر تا چه

حد مورد استفاده قرار گرفته است؟

۱-۲ بیان مسأله

مورخان، قوم لر را به دو گروه دسته‌بندی کرده‌اند: الف- لر بزرگ ب- لر کوچک. در تذکره‌ها و کتاب‌های تاریخی، اقوام ساکن در استان لرستان را لر کوچک نامیده‌اند و به اقوام ساکن در محدوده جغرافیایی خوزستان (دزفول، اندیمشک، مسجد سلیمان، ایذه و شوشتر)، اصفهان (داران و فریدونشهر) و چهارمحال و بختیاری (بروجن، لردگان و فارسان) که به قوم بختیاری معروفند، لر بزرگ گفته‌اند. هر دو گروه لر، به گویش‌های متفاوتی تکلم می‌کنند. گویش رایج در میان لر کوچک به گویش لری معروف است. اقوام لر بزرگ اگر چه به گویش بختیاری تکلم می‌کنند اما دارای لهجه‌های متفاوتی هستند.

به نظر غالب پژوهشگران، گویش بختیاری معاصر با زبانهای ایرانی میانه غربی یعنی فارسی میانه و پارتی خویشاوندی نزدیکی دارد (خسروی، ۱۳۶۸: ۶۳)؛ (اران‌سکی، ۱۳۵۸: ۳۱۱)؛ (یارشاطر، ۱۳۷۳: ۱۳). اما آنچه تاکنون از دید علمی به اثبات نرسیده است آن است که گویش بختیاری دنباله کدامیک از دو زبان دوره میانه است، پارتی یا فارسی میانه. امید است این پایان‌نامه بتواند این نکته را روشن کند.

این نکته گفتنی است که تنها از طریق بررسی‌های واجی، که موضوع این پایان‌نامه است، نمی‌توان خویشاوندی و ارتباط ریشه‌ای دو گویش یا دو زبان را مشخص کرد. پشتوانه تحقیقات واجی، بررسی‌های صرفی، نحوی و تا حدی معنایی نیز هست اما وقتی ارتباط واجی بین دو زبان وجود داشته باشد می‌توان با اطمینان به خویشاوندی آنها پی برد چه واجها دیرتر از دیگر بخشهای دستوری زبان تحول می‌پذیرند و همانندیا را بهتر نشان می‌دهند.

۱-۳ هدف و اهمیت تحقیق

همانطور که گفته شد، هدف عمده از این پژوهش تبیین خویشاوندی میان گویش بختیاری با یکی از زبانهای ایرانی میانه غربی از طریق بررسی تحولات واجی این گویش از دوره میانه تا دوره معاصر است. در خصوص اهمیت و جایگاه این تحقیق باید گفت بررسی گویش بختیاری در مطالعات زبان‌شناختی تاکنون جایگاه شایسته‌ای نداشته است. بنابراین هر پژوهشی در این زمینه، می‌تواند روزه‌ای در جهت شناخت بیشتر این گویش باشد. خاصه اینکه، پژوهش در باب گویش بختیاری که قدمت چندین هزار ساله دارد و صرف و نحو و واژگان آن به دلیل عدم ارتباط با همسایگان و در نتیجه عدم تأثیرگذاری از سوی زبان آنها، تاکنون دست نخورده مانده است می‌تواند راه‌گشای پژوهشگران و زبان‌شناسان آینده نیز باشد و همین مساله انگیزه اصلی نگارنده بود تا وضعیت گویش بختیاری را در ارتباط با گذشته آن روشن کند و در نهایت تعلق آن را به زبان پارتی یا فارسی میانه با توجه به ویژگی‌های آوایی تعیین نماید.

برای رسیدن به هدف تحقیق با استناد به مطالب گردآوری شده از گویش بختیاری و تجزیه و تحلیل

آنها:

۱- پیوستگی گویش بختیاری با زبانهای ایرانی میانه غربی تبیین خواهد شد.

۲- از طریق بررسی مقایسه‌ای تحولات واجی میان گویش بختیاری و زبانهای ایرانی میانه غربی، ارتباط این گویش با یکی از این دو زبان یعنی فارسی میانه یا پارتی مشخص خواهد گردید.

۳- در نهایت تحولات واجی گویش بختیاری با فارسی نو مقایسه خواهد شد تا معلوم گردد آیا تحول آن مانند فارسی نو است یا مستقل از آن.

۴-۱ پیشینه تحقیق

اگر چه بیشتر گویشها در حفظ واژگان باستانی محافظه‌کاراند اما گویش بختیاری به سبب وضعیت جغرافیایی خاص منطقه کمتر مهاجرت اقوام دیگر را به خود دیده و در نتیجه از تأثیرات فرهنگی و زبانی سایر اقوام مصون مانده است. مردم بختیاری‌نشین آداب و رسوم، پوشش و گویش خود را کم و بیش از دوران باستان تاکنون حفظ کرده‌اند اما پژوهشهای علمی بر روی این زبان تا آنجا که به منابع موجود مراجعه شده است به نسبت آنچه باید انجام بگیرد بسیار اندک است و جز چند کتاب و پایان‌نامه، تاکنون پژوهش‌های جامع و معتبر مبتنی بر مطالعات زبانشناختی در زمینه بررسی این گویش انتشار نیافته است. پژوهشهای انجام شده برخی بوسیله ایرانیان و به زبان فارسی است که زیر نام پژوهشهای داخلی بررسی شده و بخشی دیگر پژوهشهایی است که خاورشناسان به زبانهای اروپایی انجام داده‌اند که برخی از این آثار ترجمه شده‌اند و در این گفتار زیر عنوان پژوهشهای خارجی معرفی و نقد شده‌اند.

۱-۴-۱ پژوهش‌های داخلی

۱-۴-۱-۱ کتابها :

کتابهای زیادی در زمینه ایل بختیاری، زندگی، آیین‌ها و پیشینه تاریخی آنان چاپ و انتشار یافته اما در اغلب آنها فقط بخش مختصری به بررسی زبان و گویش بختیاری اختصاص یافته است و از این رو اطلاعات سودمندی در زمینه مورد بحث ما ندارند برخی از این نوشته‌ها کتاب و پاره‌ای دیگر پایان‌نامه‌های تحصیلی هستند. این نوشته‌ها عبارتند از:

۱- "فرهنگ بختیاری" نوشته عبدالعلی خسروی (← کتاب‌نامه) شامل ده فصل می‌شود. این کتاب در برگزیده اطلاعاتی راجع به مسایل جغرافیایی، تاریخی، اجتماعی، اقتصادی، دینی و ... می‌شود. فصل نهم این کتاب که تحت عنوان واژه‌نامه بختیاری می‌باشد، صفحاتی را نیز به زبان و لهجه بختیاری اختصاص داده است که شامل اطلاعاتی در مورد ارتباط زبان بختیاری با پهلوی ساسانی، تنوع لهجه‌ها در میان

طوایف مختلف و نکات دستوری می‌باشد. گرچه این کتاب در زمان خود نوشته‌ای مستند و ارزشمند بوده است اما امروزه با توجه به پژوهشهای صورت گرفته جدید و مطالب آن کهنه است و اگر هم اظهار نظرهای درست علمی داشته باشد مستند به دلایل علمی نیست.

۲- ظهراب مددی در "واژه‌نامه زبان بختیاری" (← کتاب‌نامه) در پیشگفتار روش کار خود را معرفی کرده است. در بخش دوم واجهای این گویش را استخراج و به صورت جدول تنظیم کرده و سپس به واژگان این گویش همراه با آوانگاری و معنی پرداخته است. این کتاب هیچ گونه اطلاعی در مورد منشأ گویش بختیاری به ما نمی‌دهد و تنها به لحاظ جمع‌آوری واژگان این گویش برای بررسی و مقایسه آن با صورتهای قدیمی‌تر از فارسی میانه و پارسی ارزنمند است.

۳- "تاریخ ایزده و قوم بختیاری" (← کتاب‌نامه) کتاب ارزشمند دیگری در راستای معرفی قوم بختیاری می‌باشد. این کتاب به تفصیل به معرفی ایزده از جنبه‌های گوناگون تاریخی، اقتصادی و اجتماعی پرداخته است اما هیچ‌گونه اطلاعاتی در مورد گویش بختیاری ندارد. این اثر به لحاظ داشتن اطلاعات عمومی در مورد ایزده، منبع خوبی برای پژوهشگران است.

۴- علیقلی خان بختیاری در کتاب "تاریخ بختیاری" (← کتاب‌نامه) به معرفی ایل بختیاری پرداخته است. وی ریشه و اصل و نسب ایل بختیاری‌نشین، وضعیت جغرافیایی و آب و هوایی، حکومت بختیاری، آثار باستانی، طوایف بختیاری و رخدادهای تاریخی مربوط به آنها را کاملاً تشریح کرده است. وی همچنین برخی آثار ترجمه شده از کتابها و سفرنامه‌های پژوهشگران خارجی را در کتاب خود آورده است. این کتاب در میان آثار تاریخی مشابه، یکی از کاملترین و با ارزشترین کتابها در زمینه معرفی ایل بختیاری و مسایل مربوط به آن در میان آثار فارسی زبان بوده است اما امروزه با گذشت زمان، بسیاری از اطلاعات آن قدیمی و فاقد اعتبار کافی می‌باشد. این اثر اطلاعات کامل و مفیدی در زمینه گویش بختیاری به ما نمی‌دهد و تنها به ذکر خطوطی چند در مورد این گویش بسنده کرده است.